

Projectenkalender waterschapsmarkt 2021

eib

Economisch Instituut
voor de Bouw

Het auteursrecht voor de inhoud berust geheel bij de Stichting Economisch Instituut voor de Bouw. Overnemen van de inhoud (of delen daarvan) is uitsluitend toegestaan met schriftelijke toestemming van het EIB. Het is geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in artikelen en dergelijke, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld.

Juli 2021

Projectenkalender waterschapsmarkt 2021

Paul Groot
Nylas Visser

Inhoudsopgave

1	Inleiding	7
1.1	Inleiding	7
1.2	Verantwoording	7
1.3	Leeswijzer	8
2	Doelstellingen van de Projectenkalender Waterschapsmarkt	9
2.1	Inleiding	9
2.2	Doelstellingen van de Projectenkalender Waterschapsmarkt	9
2.3	Speerpunten Projectenkalender Waterschapsmarkt 2020-2021	9
2.4	Onderzoeksvragen	10
3	Kenmerken van de projecten	11
3.1	Inleiding	11
3.2	Aantal projecten en geraamde bouwsom	11
3.3	Kenmerken van de projecten	13
4	Een nadere blik op het projectenbestand	17
4.1	Inleiding	17
4.2	Maatschappelijke doelstellingen van de projecten	17
4.3	Diensten in het projectenbestand	17
4.4	Projecten in bouwteam	18
5	Aanbestedingen op de markt	21
5.1	Inleiding	21
5.2	Aanbestedingen 2021 en 2022	21
5.3	EMVI-aanbestedingen	23
6	Ontwikkelingen op regionaal niveau	27
6.1	Inleiding	27
6.2	Aantal projecten en marktvolume per regio	27
6.3	Aanbestedingen per regio	28
7	Dynamiiek in het projectenbestand	31
7.1	Inleiding	31
7.2	Samenstelling van het projectenbestand	31
7.3	Voortgang van individuele projecten	31
	Bijlage Projectoverzichten 10 waterschappen	33

1 Inleiding

1.1 Inleiding

In de komende jaren staan de waterschappen en de marktpartijen voor omvangrijke opgaven. Het realiseren van de doelstellingen op beleidsterreinen als waterveiligheid, watersysteem en waterketen vraagt veel van het innovatief vermogen van opdrachtgevers en opdrachtnemers. Projecten kennen een toenemende mate van complexiteit, zowel wat betreft de ruimtelijke als de maatschappelijke omgeving. De ambitieuze doelstellingen voor klimaatbestendigheid, circulariteit en duurzaamheid vragen een vertaling naar de projecten in de praktijk.

In 2016 hebben de waterschappen en de marktpartijen een gezamenlijke visie ontwikkeld op de waterschapsmarkt. Deze is vastgelegd in het visiedocument 'De waterschapsmarkt van de toekomst'. Het document kent drie bouwstenen voor de samenwerking, namelijk het creëren van maximale maatschappelijke waarde, het centraal stellen van de mens en het zorgen voor een gezonde bouwkolom.

De beleidsterreinen waarop waterschappen actief zijn, worden onderverdeeld in drie typen dossiers¹:

- Waterveiligheid
- Watersysteem
- Waterketen

Eén van de instrumenten waarmee de marktvisie in de praktijk wordt gebracht, is de Projectenkalender Waterschapsmarkt waarin wordt aangegeven welke projecten in de komende tijd door de waterschappen worden geïnitieerd, voorbereid en aanbesteed. De Projectenkalender geeft inzicht in de kansen en knelpunten om de waterschapsprojecten effectief en op een maatschappelijk verantwoorde wijze uit te voeren. Dit inzicht draagt bij aan continuïteit op de markt en is daarmee gunstig voor het innovatieperspectief op de markt en voor de aantrekkelijkheid van de watersector op de bouw- en arbeidsmarkt.

In dit rapport presenteren we de uitkomsten van de tweede meting van de Projectenkalender Waterschapsmarkt.

1.2 Verantwoording

Het Economisch Instituut voor de Bouw (EIB) heeft in opdracht van de stuurgroep Samenwerking WaterschapsWerken (SWW) de Projectenkalender Waterschapsmarkt opgesteld. Hiervoor zijn door vrijwel alle waterschappen gegevens aangeleverd over projecten die in de komende jaren zullen worden voorbereid en aanbesteed. Het EIB heeft alle gegevens geanalyseerd en op basis hiervan deze rapportage opgesteld waarin de belangrijkste resultaten zijn vermeld.

De informatie is verzameld in de periode najaar 2020-voorjaar 2021. De projectformulieren zijn door de waterschappen op verschillende momenten in de tijd aangeleverd. In maart 2021 zijn alle ingediende formulieren na een eerste analyse van het EIB nogmaals aan de waterschappen voorgelegd waarbij de actualiteit van de gegevens is gecheckt. De projectgegevens zijn daarbij voor zover van toepassing door de waterschappen aangepast. De Projectenkalender geeft hiermee het marktbeeld van maart 2021 aan.

¹ Naast deze drie waterdossiers heeft een aantal waterschappen ook wegen in beheer. In de projectenkalender gaan we niet specifiek op de wegenprojecten in.

Het project is begeleid door vertegenwoordigers van waterschappen en marktpartijen. Tussenresultaten van de Projectenkalender zijn gedeeld met de SWW, het Platform Waterschapswerken en het opdrachtgeversberaad van de waterschappen. De verantwoordelijkheid voor de inhoud en de conclusies ligt bij het EIB.

1.3 Leeswijzer

Dit rapport is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 beschrijven we de doelstellingen van de Projectenkalender Waterschapsmarkt, zowel voor de periode tot 2024 als voor de specifieke speerpunten van deze tweede meting.

Hoofdstuk 3 gaat in op het totale aantal projecten op de Projectenkalender en de kenmerken van deze projecten. Dit betreft zowel de aantallen projecten als het totale marktvolume wat met deze projecten naar verwachting gemoeid is. We gaan zowel in op de verdeling van de projecten naar deelmarkt als op de contractvormen en wijzen van aanbesteding die bij deze projecten zullen worden gehanteerd.

In hoofdstuk 4 gaan we in op enkele specifieke onderdelen van de waterschapsmarkt. Dit betreft in de eerste plaats de maatschappelijke doelstellingen die met de projecten van de waterschappen verbonden zijn, zoals klimaatbestendigheid, duurzaamheid en circulariteit. In de tweede plaats gaan we in op de diensten die, naast de werken, deel uitmaken van het projectenbestand. In de derde plaats zoomen we in op projecten die via een bouwteam op de markt zullen komen.

Hoofdstuk 5 gaat concreet in op de periode waarin de waterschapsprojecten naar verwachting worden aanbesteed en wanneer de uitvoering zal starten. Zowel voor de marktpartijen als de waterschappen is dit van belang voor een goede match van vraag en aanbod en het voorkomen van pieken en dalen op de markt.

In hoofdstuk 6 gaan we in op ontwikkelingen op regionaal niveau. De waterschapsprojecten worden veelal uitgevoerd door regionale infrabedrijven. Deze bedrijven oriënteren zich voornamelijk op de regionale markt. In dit hoofdstuk geven we inzicht in de kenmerken van de regionale markten.

Tot slot bespreekt hoofdstuk 7 enkele belangrijke aspecten van de dynamiek op de waterschapsmarkt. Met deze tweede meting kunnen we een vergelijking maken van de samenstelling van het projectenbestand met de samenstelling uit de vorige meting. Tevens kunnen we op projectniveau in beeld brengen hoe de voortgang bij voorbereiding en aanbesteding is in vergelijking met vorig jaar.

In de bijlage staan de overzichten van individuele projecten van de tien waterschappen die voor deze wijze van publicatie hebben gekozen.²

² Deze overzichten worden separaat beschikbaar gesteld. Met de SWW wordt nog overlegd op welke wijze en op welke (online) locatie deze informatie beschikbaar komt.

2 Doelstellingen van de Projectenkalender Waterschapsmarkt

2.1 Inleiding

De Projectenkalender Waterschapsmarkt is opgezet als instrument om het gedachtengoed van de Marktvisie Waterschapsmarkt in praktijk te kunnen brengen. De Projectenkalender draagt bij aan transparantie op de markt en ondersteunt de vroegtijdige dialoog tussen opdrachtgevers en opdrachtnemers waar de marktvisie naar streeft.

2.2 Doelstellingen van de Projectenkalender Waterschapsmarkt

Voor de periode tot en met 2024 hebben de waterschappen en de marktpartijen de volgende doelstellingen voor de Projectenkalender:

- *Meerjarig zicht op continuïteit*
Een stabiele marktontwikkeling geeft houvast voor de komende jaren. Dit is gunstig voor de gewenste investeringen in innovaties. Minder pieken en dalen in het werk dragen bij aan een beheerst prijsniveau op de markt en dit voorkomt verrassingen voor de budgetten.
- *Juiste match van vraag en aanbod*
Toenemende complexiteit, hogere eisen en beperkte budgetten maken het essentieel dat waterschappen de meest geschikte partijen voor projecten kunnen uitnodigen en marktpartijen zich kunnen richten op projecten waar zij de meeste meerwaarde kunnen leveren. De Projectenkalender zorgt met de juiste match van vraag en aanbod voor een grotere efficiency en besparing op transactie- en tenderkosten.
- *Inzicht in benodigde capaciteit waterschappen en marktpartijen*
De informatie uit de Projectenkalender geeft inzicht in de consequenties van de projecten voor de benodigde capaciteit bij waterschappen, ingenieursbureaus, marktpartijen en andere bedrijven en voor de opleidingen. Continuïteit op de markt is gunstig voor de positie van waterschappen en marktpartijen op de arbeidsmarkt. Bij het aantrekken van mensen naar de waterbouwsector kan een goed toekomstperspectief worden geboden.
- *Oplossingen voor knelpunten*
Een goed beeld van de voortgang van projecten geeft inzicht in mogelijke knelpunten in de voorbereidings- en uitvoeringsfase. Op basis hiervan kunnen waterschappen en marktpartijen gezamenlijk oplossingen zoeken voor verbetering.
- *Ontwikkelingen op de waterbouwmarkt*
De waterschapsmarkt is onderdeel van de bredere waterbouwmarkt, waarop ook andere partijen als Rijkswaterstaat, gemeenten, provincies en havenbedrijven actief zijn. Het bredere marktinzicht in de waterbouw is ook zinvol voor waterschappen die daarmee kunnen zien welke projecten door andere opdrachtgevers op de markt worden gebracht.

2.3 Speerpunten Projectenkalender Waterschapsmarkt 2020-2021

Met deze nieuwe meting wordt een volgende stap gezet in de ontwikkeling van de Projectenkalender. Hierbij passen we de lessen toe die uit de eerste meting kunnen worden getrokken. Deze lessen betreffen onder meer de noodzaak om projecten scherper af te bakenen en te definiëren. Een andere les is dat de bestuurlijke en maatschappelijke relevantie van de Projectenkalender meer kan worden benadrukt. Daarnaast is er brede behoefte aan meer informatie over individuele projecten die op de markt zullen komen.

Het tussendoel voor deze tweede meting is het verzamelen van projectinformatie bij de waterschappen met verdere uniformering van definities, scherpere afbakening van kansrijke

projecten en het zetten van een breed gedragen stap naar de communicatie van de resultaten met de markt. Hiermee sluiten we ook aan op de verschillende beleidsclusters van de waterschappen. Daarnaast geven we inzicht in specifieke deelmarkten op de waterschapsmarkt, bijvoorbeeld de markt voor grote projecten, de markt voor ingenieursdiensten of de markt voor kleinschalig baggerwerk. Verder gaan we meer in detail in op aspecten die met contracten te maken hebben. Bij de contractvormen zijn 'Bouwteam' en 'Nadere overeenkomst binnen een raamcontract' toegevoegd. Ook vragen we naar het gewicht van kwaliteit bij gunningen op EMVI/BPKV.

2.4 Onderzoeksvragen

De Projectenkalender Waterschapsmarkt geeft antwoord op de volgende vragen:

- Welke projecten (werken/diensten) worden in de komende jaren door de waterschappen geïnitieerd, uitgewerkt en aanbesteed, met de nadruk op 2021 en 2022?
- Wat zijn de belangrijkste kenmerken van deze projecten (zoals projectlocatie, bouwsomklasse³, beoogde contractvorm, de betrokken deelmarkten, kwartaal van aanbesteding)?
- Hoe ontwikkelt zich de druk op de aanbestedingsmarkt?
- Welke ontwikkelingen doen zich in de verschillende regio's voor?

De Projectenkalender heeft betrekking op alle waterschappen en op de verschillende waterdossiers bij de waterschappen. De ondergrens voor de werken van de waterschappen is evenals in de eerste meting € 100 duizend. Voor de diensten van de waterschappen stellen we de ondergrens op € 50 duizend.

In dit project bouwen we voort op de inventarisaties die in de eerste meting zijn opgeleverd. De waterschappen wordt gevraagd deze inventarisaties te actualiseren op basis van de bestaande informatiebronnen en aansluitend op de begrotings- en beheersystematiek van de waterschappen. De Projectenkalender gaat verder dan Tendered omdat naast openbare projecten ook onderhandse projecten in beeld komen. Daarnaast wordt in deze kalender meer specifiek ingegaan op de projecten van de waterschappen en geeft deze ook inzicht in de fasen vóór aanbesteding. Ook wordt in het projectenoverzicht een link gelegd naar de maatschappelijke opgaven op de verschillende waterdossiers. In een later stadium kunnen we de projecten ook gaan vertalen naar de benodigde capaciteit, bij de waterschappen en de marktpartijen.

Een meerjarige samenwerking tussen de opdrachtgevers en opdrachtnemers op de waterschapsmarkt en het EIB maakt het mogelijk de markt objectief te monitoren en de trends en ontwikkelingen te duiden. Deze samenwerking past goed in het gedachtegoed van de marktvisie.

³ Onder bouwsom wordt verstaan het bedrag waarvoor de contractant het project (werk of dienst) tot stand brengt (exclusief btw).

3 Kenmerken van de projecten

3.1 Inleiding

In de Projectenkalender Waterschapsmarkt wordt onderscheid gemaakt tussen projecten die volgens de huidige planning (vrijwel) zeker in uitvoering komen in 2021 of 2022. Dit betreft in totaal 616 projecten. Hiervan waren 520 werken en 88 diensten.⁴

Naast deze 'zekere' projecten hebben de waterschappen nog ruim 110 projecten met een onzekere status of die in uitvoering komen na 2022. Het overgrote deel van deze projecten bevindt zich nu nog in de initiatieffase. Verdere besluitvorming op weg naar projectvoorbereiding moet daarbij veelal nog plaatsvinden. In het vervolg van dit hoofdstuk gaan we met name in op de 'zekere' projecten.

De gezamenlijke waterschappen brengen in de komende jaren een groot aantal projecten op de markt. Volgens de huidige planning is van 525 projecten vrijwel zeker dat ze vóór 2023 in uitvoering zullen komen. Daarnaast geven de waterschappen aan dat circa 75 projecten in voorbereiding, maar waarvan de status onzeker is of de uitvoering pas na 2022 start.

3.2 Aantal projecten en geraamde bouwsom⁵

De totale verwachte bouwsom van de 608 projecten bedraagt € 2.095 miljoen (tabel 3.1). De 520 werken vertegenwoordigen een waarde van circa € 1.990 miljoen. De 88 diensten hebben een geraamde waarde van € 105 miljoen. De werken hebben een gemiddelde waarde van € 3,8 miljoen. Bij de diensten is dit € 1,2 miljoen.^{6,7}

Tabel 3.1 Aantal en geraamde waarde van werken en diensten

	Aantal	Geraamde waarde (mln €)	Gemiddelde waarde (mln €)
Werken	520	1.990	3,8
Diensten	88	105	1,2
Totaal	608	2.095	3,4

Bron: EIB

Van in totaal bijna 530 projecten is de bouwsomklasse bekend. Bijna 190 projecten hebben een geraamde bouwsom tussen € 0,5 en € 1 miljoen (figuur 3.1). Deze kleinere projecten zijn goed voor 7% procent van het totale marktvolume. Bijna de helft van de projecten valt in de klasse € 1 tot € 5 miljoen met een aandeel van 30% in het marktvolume. Projecten groter dan € 20

⁴ Bij acht projecten hebben de waterschappen niet aangegeven of dit een werk dan wel dienst betrof.

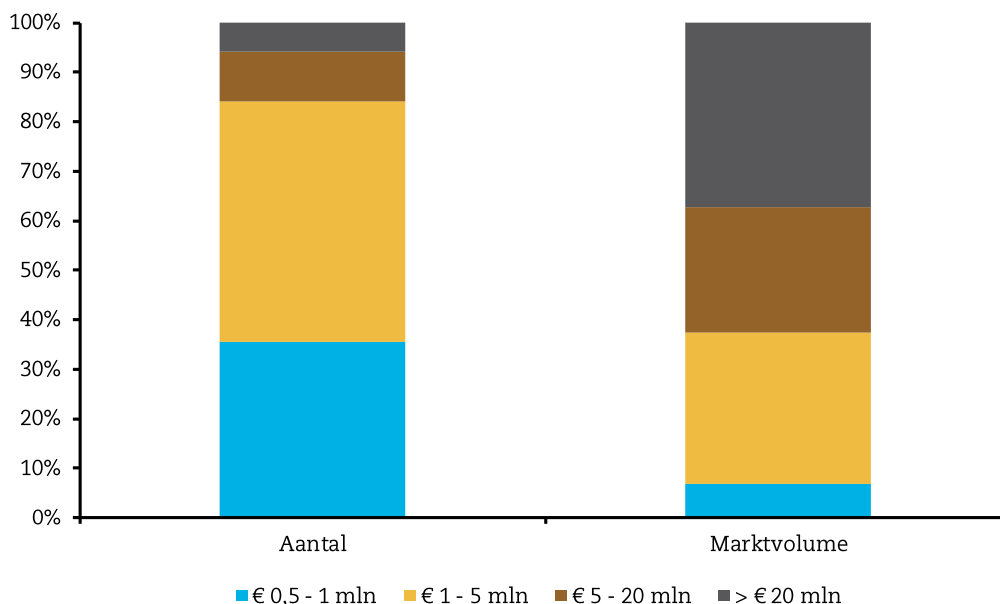
⁵ Onder bouwsom wordt verstaan het bedrag waarvoor de contractant het project (werk of dienst) tot stand brengt (exclusief btw).

⁶ In de inventarisatie zijn diensten meegenomen vanaf € 50.000.

⁷ In paragraaf 4.3 wordt nader op de diensten ingegaan.

miljoen maken ruim 5% uit van het totale aantal projecten en hebben een marktvolume van € 775 miljoen, ruim 35% van het totaal.

Figuur 3.1 Verdeling aantal projecten en marktvolume (%) per bouwsomklasse

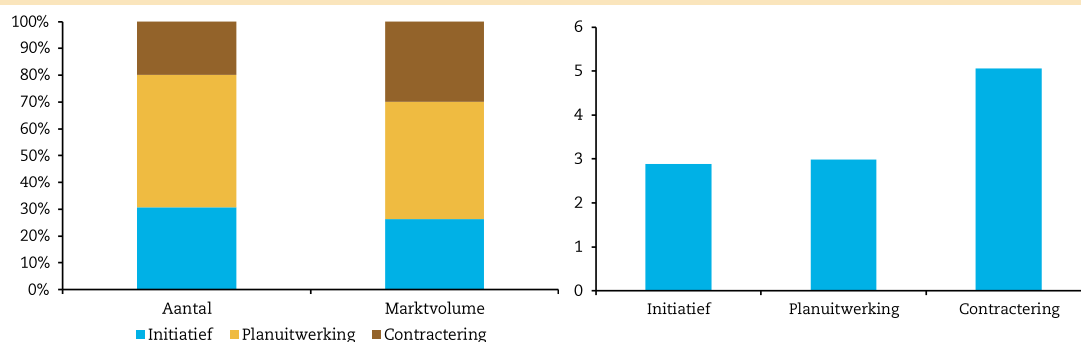

Bron: EIB

Bijna 180 projecten bevinden zich in de initiatieffase en zijn dus nog niet veel gevorderd richting realisatie (figuur 3.2). Toch verwachten de waterschappen dat deze projecten (vrijwel) zeker in uitvoering zullen komen in 2021 of 2022. Ruim 285 projecten zitten in de planuitwerkingsfase. Ruim 115 projecten bevinden zich in de contracteringsfase. Deze projecten hebben een gezamenlijke geraamde waarde van bijna € 600 miljoen. opvallend is dat de projecten in deze procesfase met ruim € 5 miljoen gemiddeld veel groter zijn dan de projecten in de initiatief- en planuitwerkingsfase. Die projecten zijn gemiddeld € 3 miljoen groot.

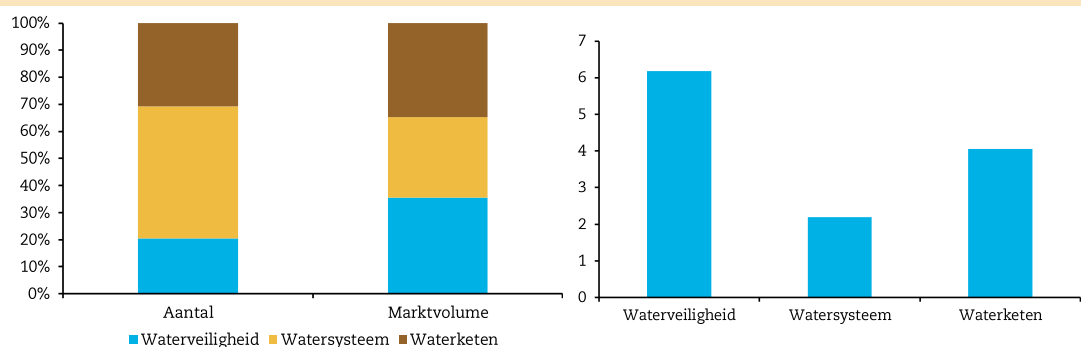
Het totale marktvolume van de 608 projecten is tamelijk gelijkmatig verdeeld over de drie waterdossiers: waterveiligheid, watersysteem en waterketen (figuur 3.3). Projecten van zowel waterveiligheid als waterketen hebben een gezamenlijke waarde van circa € 700 miljoen. bij watersysteemprojecten vertegenwoordigen circa € 600 miljoen. Bezien naar het aantal projecten vallen de meeste onder het dossier waterketen (bijna de helft). De gemiddelde omvang van deze projecten is met € 2,2 miljoen veel kleiner dan bij alle projecten gezamenlijk. De waterveiligheidsprojecten zijn met € 6,2 miljoen bijna driemaal zo groot als de projecten van het watersysteem. In het aantal projecten heeft waterveiligheid een aandeel van 20%.

Figuur 3.2 Verdeling aantal projecten en marktvolume (%) en gemiddelde omvang (mln euro) per projectfase

Bron: EIB

Figuur 3.3 Verdeling aantal projecten en marktvolume (%) en gemiddelde omvang (mln euro) per waterdossier

Bron: EIB

3.3 Kenmerken van de projecten

In deze paragraaf gaan we in op de belangrijkste kenmerken van de projecten. Dit betreft onder meer de aard van de werkzaamheden, de deelmarkt en de beoogde contractvorm.

Renovatie en herstel belangrijkste werkzaamheden

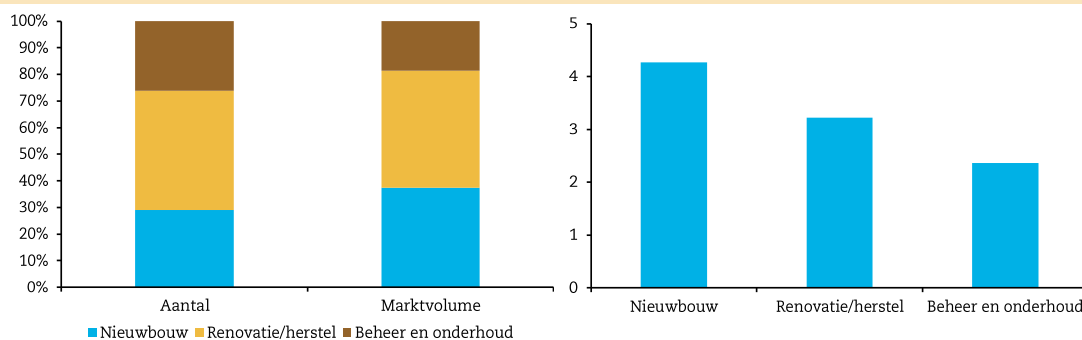
In deze meting van de Projectenkalender is gevraagd naar de aard van de werkzaamheden die met de projecten gepaard gaan. Bij bijna 420 projecten hebben de waterschappen aangegeven wat de aard van de betreffende werkzaamheden is. Het grootste deel van de projecten heeft betrekking op renovatie en herstel. Deze projecten hebben een geraamde bouwsom van € 600 miljoen (figuur 3.4). Bij bijna 30% van de projecten gaat het om nieuwbouw waarmee € 520 miljoen gemoeid is. Beheer- en onderhoudswerken vertegenwoordigen een waarde van circa € 260 miljoen. De nieuwbouwprojecten zijn gemiddeld € 4 miljoen per project, dit is bijna tweemaal zo groot als beheer- en onderhoudsprojecten.

Zestig procent van het marktvolume betreft dijken/kades en RWZI's

De projecten van de waterschappen doen een beroep op een breed scala aan deelmarkten. Een aantal deelmarkten spring eruit met tussen 100 en 130 projecten die op de markt worden gebracht: dijken en kades, bagger- en oeverwerk en RWZI's (figuur 3.5). Bezien naar het volume

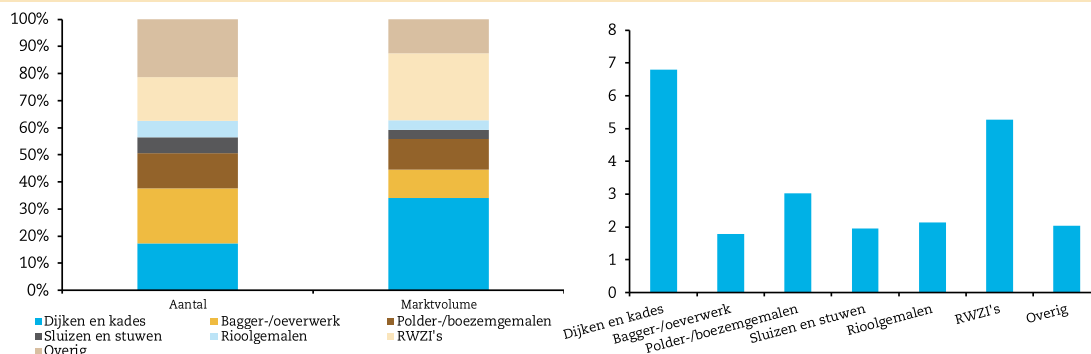
dat op de deelmarkt wordt gebracht, gaat het vooral om dijken en kades (€ 700 miljoen) en RWZI's (circa € 500 miljoen). Projecten op deze twee deelmarkten zijn veel groter dan gemiddeld op de waterschapmarkt. Bij dijken en kades is de gemiddelde projectomvang bijna € 7 miljoen, bij RWZI's bijna € 5,5 miljoen. Bagger- en oeverwerk heeft een gemiddelde projectomvang van bijna € 2 miljoen, evenals sluzen en stuwen en rioolgemaal.

Figuur 3.4 Verdeling aantal projecten en marktvolume (%) en gemiddelde omvang (mln euro) naar aard van de werkzaamheden

Bron: EIB

Figuur 3.5 Verdeling aantal projecten en marktvolume (%) en gemiddelde omvang (mln euro) per deelmarkt

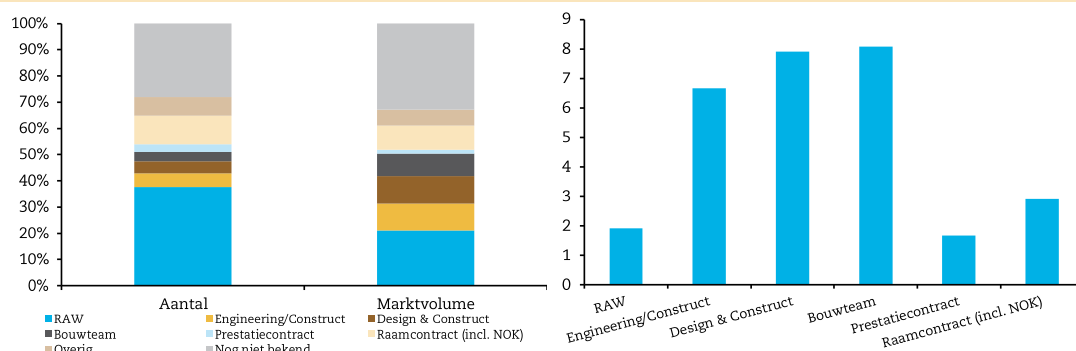

Bron: EIB

Eén op de drie projecten gaat via RAW-contract, bouwteam neemt toe in belang

De waterschappen hanteren verschillende contractvormen waarmee projecten op de markt worden gebracht. Het RAW-contract komt naar aantallen bezien nog verreweg het vaakst voor. Het gaat om circa 230 projecten met een bouwsom van bijna €450 miljoen (figuur 3.6). Bij bijna 70 projecten gaat het om raamcontracten, inclusief nadere overeenkomsten binnen eerder afgesloten raamcontracten. Ruim 20 projecten worden via een bouwteam uitgevoerd. Deze projecten hebben een geraamde bouwsom van ruim € 175 miljoen. Zowel Design & Construct als Engineering & Construct zijn goed voor circa € 220 miljoen aan projecten. Van bijna 175 projecten is nog niet bekend welke contractvorm zal worden gehanteerd. Wat betreft de gemiddelde bouwsom van de projecten is sprake van een tweedeling. RAW-contracten, prestatiecontracten en raamcontracten hebben een gemiddelde bouwsom van circa € 2 miljoen. Bij D&C, E&C en bouwteam is dit gemiddeld € 7 à 8 miljoen.

Figuur 3.6 Verdeling aantal projecten en marktvolume (%) en gemiddelde omvang (mln euro) per contractvorm

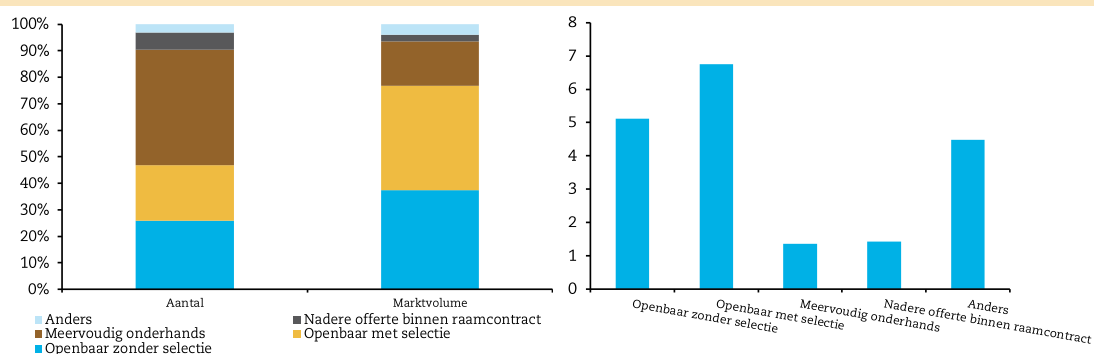
Bron: EIB

Het aandeel RAW loopt sterk uiteen per waterdossier. Bij watersysteemprojecten wordt twee derde via RAW aanbesteed. Bij waterveiligheid (30%) en waterketen (40%) is dit aandeel veel kleiner. Bij waterketenprojecten komen E&C en D&C vaker voor, in totaal ruim 20% van de projecten. Ook prestatiecontracten zien we hier bovengemiddeld. Bouwteams komen bij alle drie waterdossiers voor.

Ruim de helft van het marktvolume komt via openbare aanbestedingen tot stand

Van 400 projecten hebben de waterschappen een beeld van de aanbestedingsvorm die ze gaan toepassen. De meeste projecten worden via een meervoudig onderhandse aanbesteding op de markt gebracht (figuur 3.7). Het gaat hier om ruim 170 projecten met een geraamde bouwsom van ruim € 230 miljoen, een gemiddelde van bijna € 1,5 miljoen per project. Openbare aanbestedingen hebben een marktvolume van € 1,1 miljard, ongeveer gelijk verdeeld over openbare aanbestedingen met en zonder selectie. Deze projecten hebben een gemiddelde bouwsom van respectievelijk € 5 en € 6,5 miljoen.

Figuur 3.7 Verdeling aantal projecten en marktvolume (%) en gemiddelde omvang (mln euro) per contractvorm

Bron: EIB

4 Een nadere blik op het projectenbestand

4.1 Inleiding

De projecten die op de kalender staan, dekken een breed scala aan activiteiten en kennen een grote variëteit in de geraamde bouwsom en de beoogde contractvorm. In deze paragraaf gaan we wat verder in op enkele onderdelen van de waterschapsmarkt. Dit betreft drie aspecten:

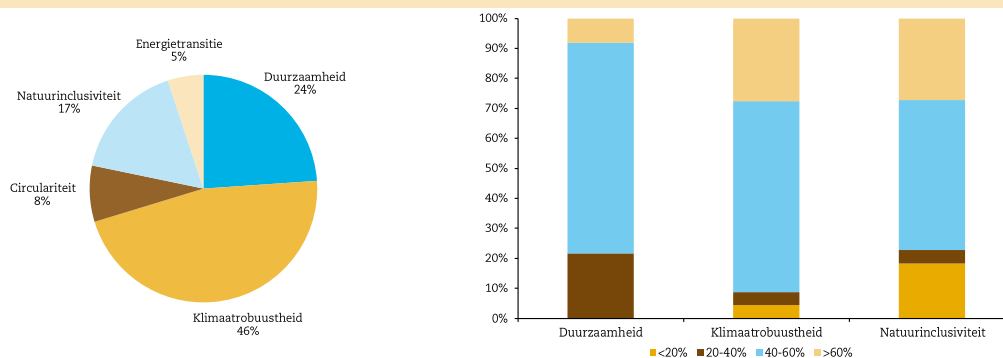
- Maatschappelijke doelstellingen van de projecten
- Diensten die op de markt worden gebracht
- Projecten die via een bouwteam op de markt komen

4.2 Maatschappelijke doelstellingen van de projecten

Brede maatschappelijke achtergrond

In de Projectenkalender konden de waterschappen aangeven wat de belangrijkste maatschappelijke doelstellingen zijn van de projecten. De projecten van de waterschappen staan uiteraard voor een belangrijk deel in het kader van klimaatbestendigheid. Bijna de helft van de projecten heeft dit als primaire maatschappelijke doelstelling (figuur 4.1). Daarnaast speelt duurzaamheid bij de projecten een belangrijke rol (bijna 25%). Een aantal waterschappen noemt ook natuurinclusiviteit als maatschappelijke doelstelling van projecten. Circulariteit speelt in de aanbestedingen van de waterschappen nog een ondergeschikte rol.

Figuur 4.1 Verdeling aantal projecten naar maatschappelijke doelstelling en gewicht van kwaliteit hierbij

Bron: EIB

4.3 Diensten in het projectenbestand

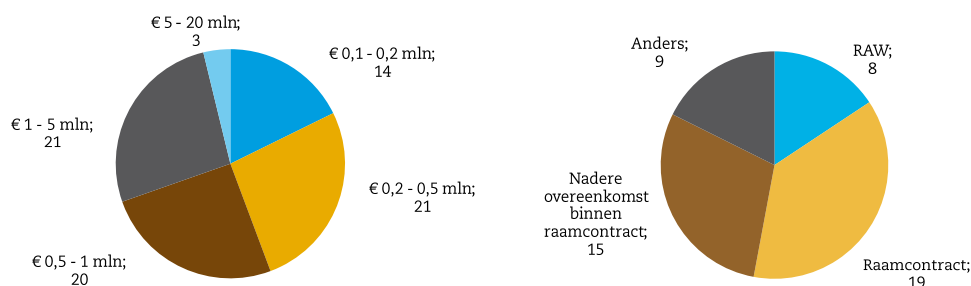
Raamcontract veel gebruikt bij diensten

Op de Projectenkalender staan bijna 90 diensten die de waterschappen in 2021 en 2022 op de markt zullen brengen. De projectomvang van de diensten loopt sterk uiteen (figuur 4.2). Dertig procent van de diensten heeft een waarde boven € 1 miljoen. Hiertoe behoort een groot aantal dienstencontracten voor de planuitwerking van projecten, onder meer in het kader van het HWBP. Bijna 20% van de diensten is kleiner dan € 200 duizend.

Van circa 50 diensten is bij de waterschappen bekend welke contractvorm hiervoor zal worden gebruikt. Twee derde hiervan zal worden aanbesteed als raamcontract, of als nadere overeenkomst binnen een reeds gesloten raamcontract. Bij bijna tien diensten zal de RAW-vorm worden toegepast. meer dan de helft van de diensten valt onder 'Overige deelmarkten'.

Voor zover de deelmarkt wel is gespecificeerd, gaat het met name om oeverwerk, polder- en boezemgemalen en RWZI's.

Figuur 4.2 Verdeling aantal diensten naar bouwsomklassen en contractvorm

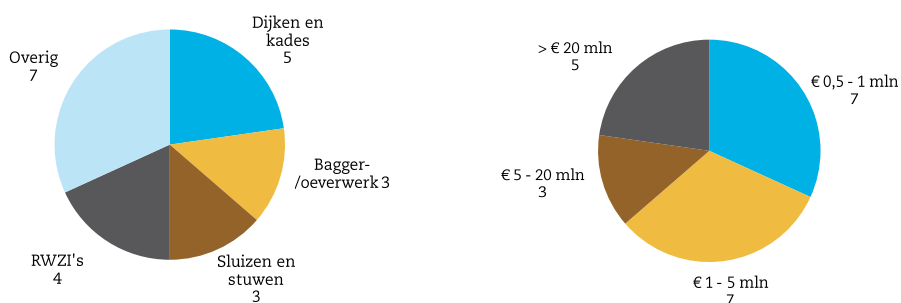

Bron: EIB

4.4 Projecten in bouwteam

Op de Projectenkalender van de waterschappen staan 22 projecten die via bouwteam worden aanbesteed. Het bouwteam wordt de laatste tijd vaker bij waterschappen toegepast, evenals bij andere opdrachtgevers. Het bouwteam komt bij alle drie typen waterdossiers van de waterschappen voor. De meeste bouwteams komen voor bij dijken en kades en RWZI's (figuur 4.3). De toepassing van bouwteams is niet beperkt tot projecten van een bepaalde omvang. Bij de waterschappen komen zowel bouwteams voor bij projecten tussen € 0,5 en 1 miljoen als bij projecten groter dan € 20 miljoen.

Figuur 4.3 Verdeling aantal bouwteams naar deelmarkt en bouwsomklasse

Bron: EIB

Van de 22 projecten waar voor een bouwteam wordt gekozen, bevinden zich negen projecten in de contracteringsfase. Tien van de bouwteamprojecten zitten nog in de planuitwerkingsfase. Bij drie projecten is al gekozen voor bouwteam terwijl de projecten nog in de initiatieffase zitten. Tabel 4.1 geeft een nadere uitsplitsing van de 22 bouwteamprojecten op de Projectenkalender. Tien waterschappen hebben aangegeven projecten via bouwteams te willen uitvoeren. Bij zes van deze tien waterschappen komt meer dan één bouwteam voor.

Tabel 4.1 Bouwteamprojecten bij waterschappen¹⁾

Waterschap	Project	Fase	Aard werkzaamheden	Bouwsom	Aanbestedingsvorm	Gewicht EMVI	Aanbesteding
Schieland/Krimpenerwaard	Programma wegen en bruggen	C	Renovatie/herstel	€ 1 - 5 mln	Anders		
Scheldestromen	HWBP Hansweert (245)	P	Renovatie/herstel	> € 20 mln	Openbaar met selectie		2022-I
Scheldestromen	Westhavendam Breskens	P	Renovatie/herstel	€ 1 - 5 mln	Enkelvoudig		2021-III
Vallei en Veluwe	Optimalisatie nabehandeling RWZI Ede	C	Renovatie/herstel	€ 0,5 - 1 mln	Meervoudig onderhands	20-40%	
Vallei en Veluwe	Zandvang rwzi Harderwijk	C	Renovatie/herstel	€ 0,5 - 1 mln	Meervoudig onderhands	40-60%	
Vallei en Veluwe	Rioolgemalen Voorst en Empe	C	Nieuwbouw	€ 0,5 - 1 mln	Meervoudig onderhands	40-60%	2021-III
Vallei en Veluwe	Waterfabriek Wilp	C	Nieuwbouw	> € 20 mln	Openbaar met selectie	>60%	2021-III
Drents Overijsselse Delta	Baggeren/herstel De Beek IJsselmuiden	C		€ 0,5 - 1 mln	Meervoudig onderhands	20-40%	2021-II
Rijnland	Vervangen Balgstuwen	P		€ 5 - 20 mln	Openbaar zonder selectie	20-40%	2021-I
Noord	Polder-/boezemgemaal	P	Nieuwbouw	> € 20 mln	Openbaar met selectie		
Noord	Dijken en kades	P	Renovatie/herstel	> € 20 mln			2021-IV
Oost	Overig	P	Nieuwbouw	€ 0,5 - 1 mln	Openbaar met selectie	40-60%	2021-III
Oost	Overig	I	Nieuwbouw	€ 1 - 5 mln	Meervoudig onderhands	40-60%	2022-II
Oost	Stuw (incl. vispassages en duikers)	P		€ 0,5 - 1 mln	Meervoudig onderhands		2020-III
Oost	(Pers)leidingen	P		€ 5 - 20 mln	Openbaar met selectie	>60%	2020-III
Oost	Oeverwerk (incl. beekherstel)	I		€ 0,5 - 1 mln	Meervoudig onderhands		2021-I
Oost	Dijken en kades	P		€ 1 - 5 mln	Meervoudig onderhands		2021-I
West	Dijken en kades	C		> € 20 mln	Openbaar zonder selectie	>60%	2020-III
West	Sluis	P	Renovatie/herstel	€ 1 - 5 mln	Openbaar zonder selectie	40-60%	2021-III
Zuid	Oeverwerk (incl. beekherstel)	I	Renovatie/herstel	€ 1 - 5 mln	Openbaar met selectie	40-60%	2021-I
Zuid	RWZI	C	Renovatie/herstel	€ 5 - 20 mln	Openbaar met selectie	>60%	2020-III
Zuid	Rioolgemaal	C	Renovatie/herstel	€ 1 - 5 mln	Meervoudig onderhands	>60%	2020-IV

1 De bouwteamprojecten van de in de eerste kolom genoemde regio's betreffen de gezamenlijke waterschappen die in deze landsdelen actief zijn. Zie hoofdstuk 6 voor de indeling in regio's.

Bron: EIB

5 Aanbestedingen op de markt

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we in op de periode waarin de waterschapsprojecten naar verwachting worden aanbesteed en wanneer de uitvoering zal starten. Deze informatie is zowel voor marktpartijen als de waterschappen van belang. Marktpartijen oriënteren zich op kansrijke projecten in de komende jaren. Informatie over de start aanbesteding is daarbij van belang om voldoende voorbereidings- en tendercapaciteit te kunnen reserveren. Bij de projectverwerving kijken bedrijven vooral naar hun toekomstige orderportefeuille. Informatie over de start uitvoering is interessant om de beschikbare capaciteit goed te kunnen inzetten. Ook voor waterschappen is dit type informatie van belang, vooral om te voorkomen dat er grote pieken en dalen ontstaan bij de aanbestedingen. Het gelijktijdig op de markt brengen van grote projecten kan verstrend werken voor de match van vraag en aanbod.

5.2 Aanbestedingen 2021 en 2022

In de tweede helft van 2021 wordt de aanbesteding van ruim 100 projecten gestart waarvan ruim 60 projecten in het derde kwartaal en ruim 40 in het vierde kwartaal (figuur 5.1). Dit betreft circa 45 projecten in de bouwsomklasse tussen € 0,5 en € 1 miljoen en 50 projecten in de bouwsomklasse tussen € 1 en € 5 miljoen.

In het derde kwartaal zijn de aanbestedingen tamelijk gelijkmatig verdeeld over de deelmarkten. De meeste projecten komen voor bij dijken en kades, bagger-/oeverwerk en RWZI's. Op elk van deze deelmarkten gaat het om circa 15 projecten. In het vierde kwartaal zijn de aantallen aanbestedingen van dijken en kades en bagger-/oeverwerk ongeveer gelijk aan die in het derde kwartaal. Het aantal aanbestedingen van RWZI's en rioolgemaal is in het vierde kwartaal van 2021 veel lager dan in het derde kwartaal.

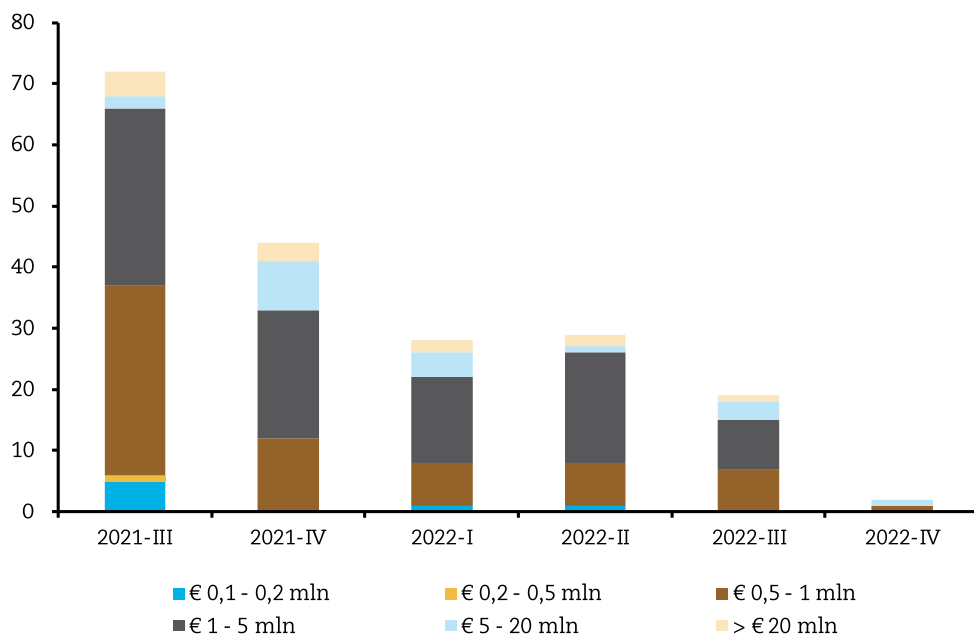
In het derde kwartaal van 2021 worden relatief veel grotere projecten (€ 5 miljoen of meer) aanbesteed. Het betreft 11 projecten tegenover zes projecten in het voorafgaande kwartaal en in het volgende kwartaal.

Voor 2022 staan tot nu toe 80 projecten op de lijst om te worden aanbesteed. Het gaat om gemiddeld 30 projecten per kwartaal in de eerste helft van het jaar. Voor het laatste kwartaal van het jaar staan slechts enkele projecten op de lijst om te worden aanbesteed.

In het algemeen geldt dat in de tweede helft van 2021 veel meer projecten per kwartaal worden aanbesteed dan in 2022. Dit heeft uiteraard te maken met de voorbereidingstijd van projecten. In de komende maanden zullen projecten door de waterschappen weer nieuwe projecten in voorbereiding worden genomen die in de loop van 2022 dan zullen worden aanbesteed. De sterke afname van het aantal aanbestedingen per kwartaal geldt voor de meeste deelmarkten (figuur 5.3). Het grote aantal aanbestedingen van RWZI's in 2021-III en de veel kleinere aantallen in de vijf kwartalen daarna valt echter sterk op. Bij bagger-/oeverwerk is het aantal aanbestedingen voor 2022-I sterk lager dan in de andere kwartalen.

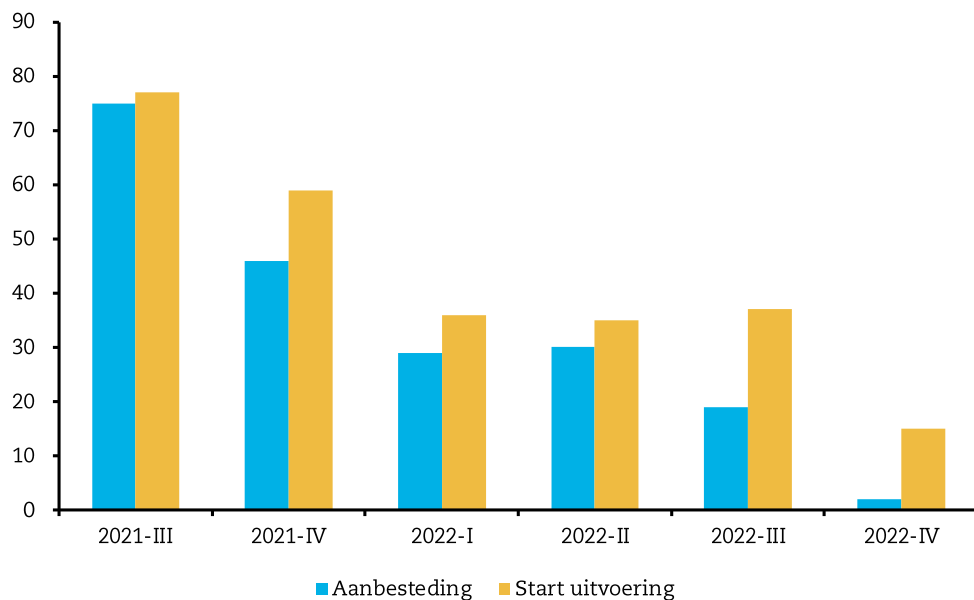
In de tweede helft van 2021 komen 136 projecten in de uitvoering, in 2022 betreft dit in totaal 123 projecten (figuur 5.2).

Figuur 5.1 Aanbestedingen per bouwsomklasse, 2021-III t/m 2022-IV

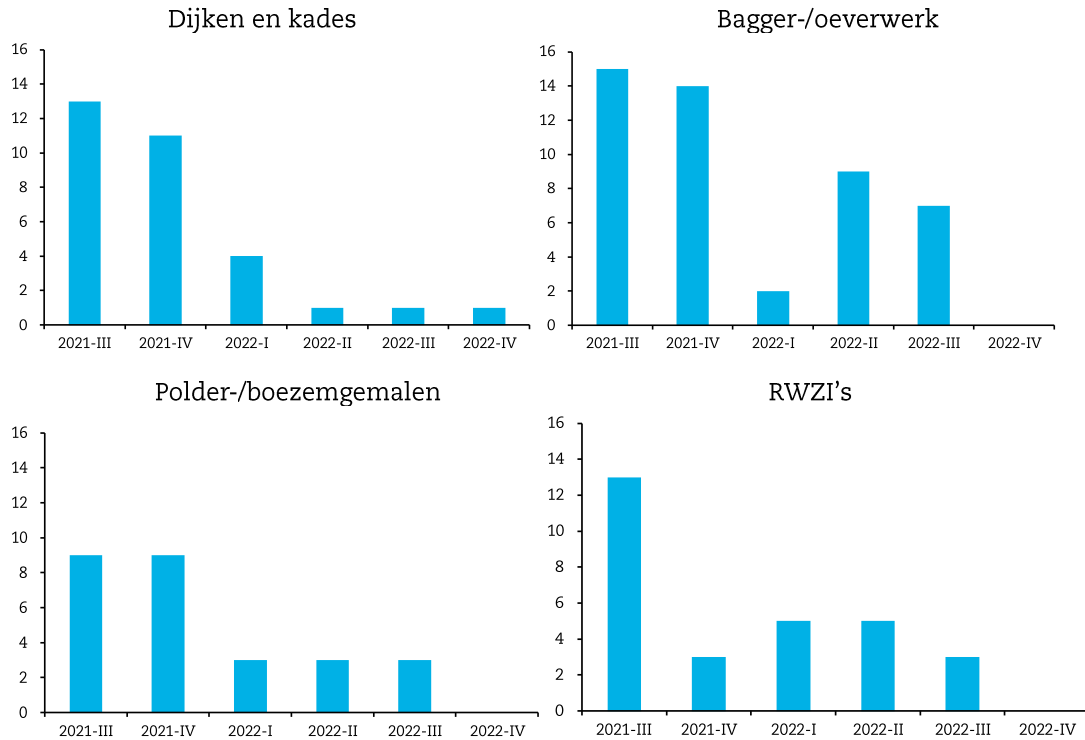
Bron: EIB

Figuur 5.2 Aanbesteding en start uitvoering, 2021-III t/m 2022-IV (aantal projecten)

Bron: EIB

Figuur 5.3 Aanbestedingen per deelmarkt, 2021-III t/m 2022-IV

Bron: EIB

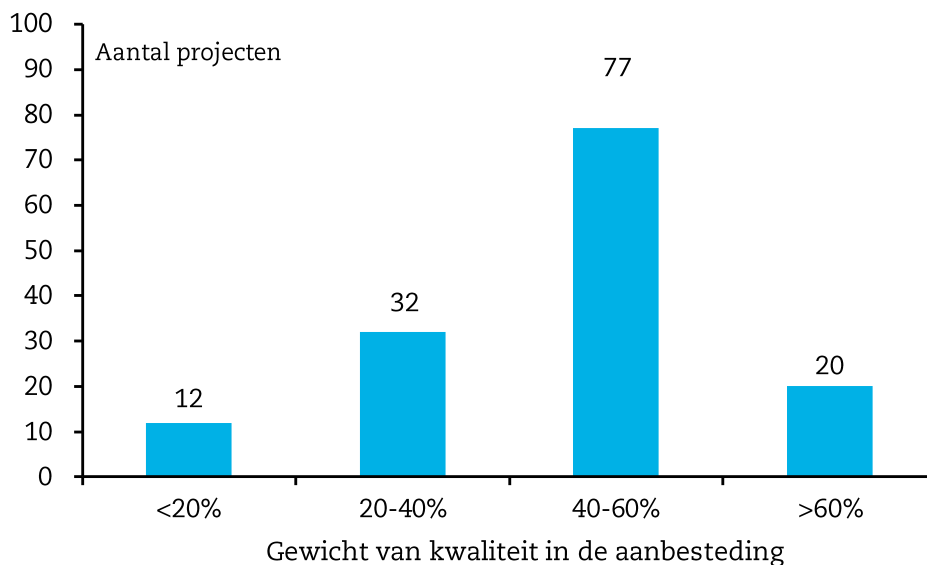
5.3 EMVI-aanbestedingen

In deze tweede meting is aanvullende informatie verzameld over de gunning van projecten. Waterschappen konden aangeven of gunning op basis EMVI/BPKV is voorzien en welk gewicht bij die projecten aan kwaliteit werd gegeven. Van 140 projecten die op EMVI/BPKV worden aanbesteed, is bij bijna 100 projecten het gewicht van kwaliteit 40% of meer (figuur 5.4). Bij een dergelijk gewicht kunnen marktpartijen daadwerkelijk het verschil maken bij het aanbieden van extra kwaliteitsaspecten. Bij ruim 10 projecten is het gewicht van kwaliteit 20% of minder. Dit betekent dat in de praktijk de laagste prijs vaak doorslaggevend zal zijn.

Vrijwel alle waterveiligheidsprojecten die op EMVI worden gegund, hebben een hoog gewicht (40% of meer) voor kwaliteit (figuur 5.5). Bij waterketenprojecten is dit veel minder het geval. Daar heeft circa de helft van de EMVI-projecten een gewicht voor kwaliteit van minder dan 40%.

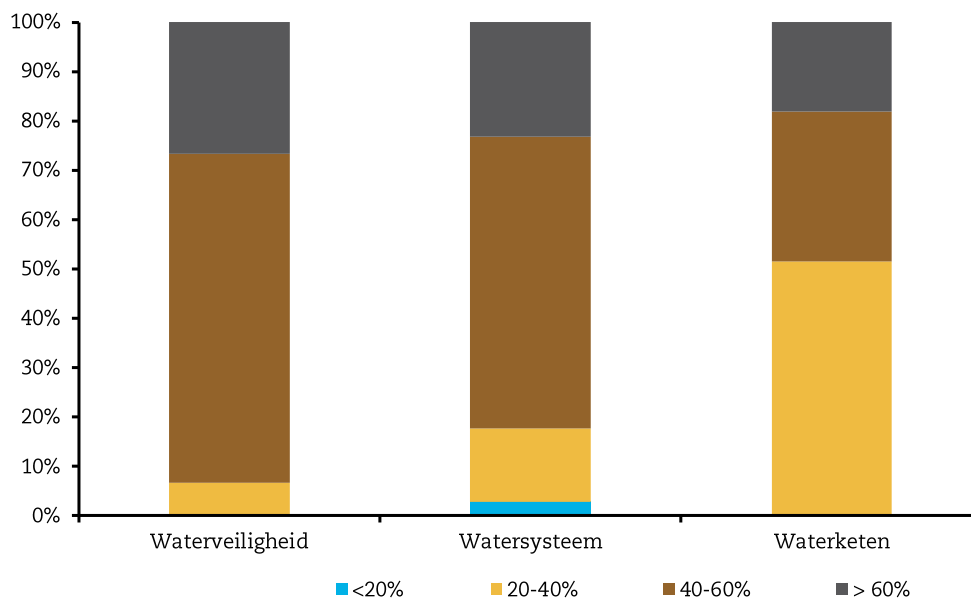
Het zijn vooral de projecten met dijken en kades die hoog scoren op het gewicht voor kwaliteit bij EMVI-gunning (figuur 5.6). Meer dan de helft van de projecten op deze deelmarkt heeft een gewicht voor kwaliteit van 60% of meer. Bij de andere helft ligt het gewicht tussen 40 en 60%. Ook bij bagger- en oeverwerk en polder-/boezemgemalen heeft de kwaliteit een hoog gewicht. Bij RWZI's komen deze hoge gewichten veel minder vaak voor. Het overgrote deel van de EMVI-projecten op deze deelmarkt heeft een gewicht tussen 20 en 40%.

Figuur 5.4 Aantal projecten met gunning op EMVI/BPKV naar gewicht van kwaliteit

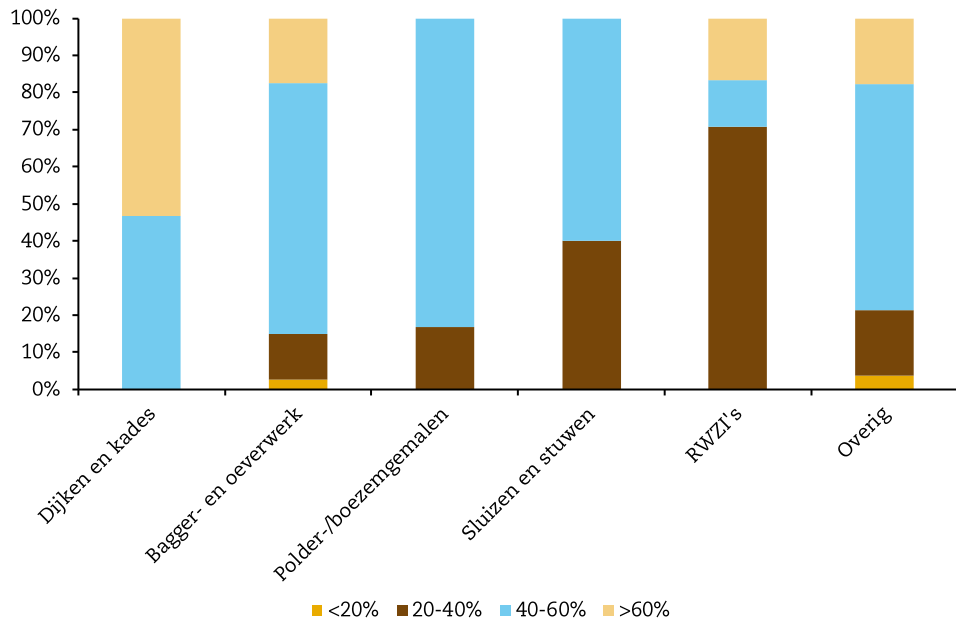
Bron: EIB

Figuur 5.5 Verdeling projecten met gunning op EMVI/BPKV naar gewicht van kwaliteit, per waterdossier

Bron: EIB

Figuur 5.6 Verdeling projecten met gunning op EMVI/BPKV naar gewicht van kwaliteit, per deelmarkt

Bron: EIB

6 Ontwikkelingen op regionaal niveau

6.1 Inleiding

Veel marktpartijen op de waterschapsmarkt werken op regionale schaal. De mkb-bedrijven in de waterbouw behalen 40% van hun omzet bij de waterschappen. Omgekeerd wordt 40% van de werken van de waterschappen door het mkb uitgevoerd. Daarnaast hebben grotere bedrijven vaak ook regionale vestigingen van waaruit opdrachtgevers worden bediend. Inzicht in de ontwikkelingen op de waterschapsmarkt in de verschillende regio's is daarom zinvol. In dit hoofdstuk belichten we een aantal regionale uitsplitsingen van de Projectenkalender. We maken hierbij onderscheid naar de regio's Noord, Oost, West en Zuid.⁸

6.2 Aantal projecten en marktvolume per regio

Zowel in de aantallen als in de totaal geraamde bouwsom heeft regio West het grootste aandeel met 43% respectievelijk 48% (tabel 6.1). De gemiddelde waarde van de projecten is met € 3,8 miljoen hoger dan gemiddeld over Nederland. Oost en Zuid hebben ieder circa een kwart van de projecten. De waarde van de projecten is met € 2,8 miljoen respectievelijk € 3,1 miljoen lager dan gemiddeld. De aandelen van Oost en Zuid in de totale waarde zijn 19% respectievelijk 23%. De projecten in regio Noord zijn met € 4,2 miljoen gemiddeld flink groter dan in de andere regio's. Het aandeel in de totale waarde van de projecten is 11%, in het aantal projecten is dit 9%.

Tabel 6.1 Aantal en geraamde waarde van projecten per regio

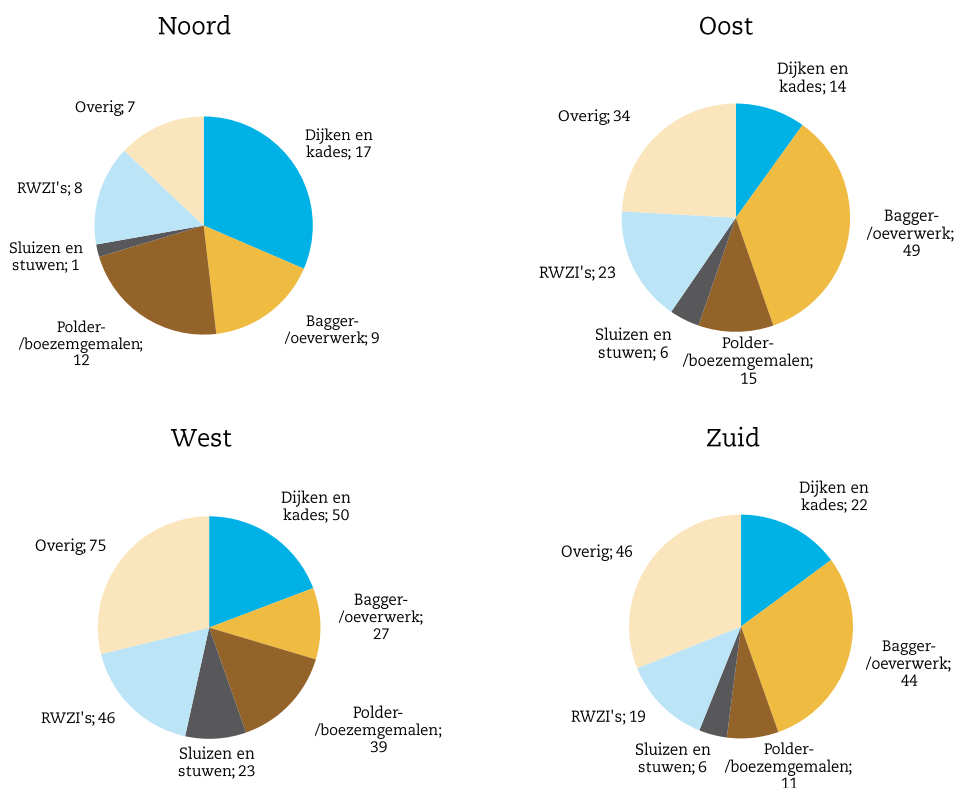
	Aantal	(%)	Geraamde waarde (mln €)	(%)	Gemiddelde waarde (mln €)
Noord	54	9	229	11	4,2
Oost	142	23	396	19	2,8
West	261	43	999	48	3,8
Zuid	151	25	473	23	3,1
Totaal	608	100	2.097	100	3,4

Bron: EIB

Niet alleen de aantallen projecten lopen uiteen tussen de regio's, ook de samenstelling van het projectenbestand toont een duidelijk verschil (figuur 6.1). De regio Noord heeft relatief veel projecten op de deelmarkten dijken en kades en polder-/boezemgemalen. Bagger- en oeverwerk is veel minder sterk vertegenwoordigd. In de regio's Oost en Zuid heeft bagger- en oeverwerk het grootste aandeel in de verdeling naar deelmarkten. Het aandeel van RWZI's loopt tussen de verschillende regio's maar beperkt uiteen.

⁸ Wanneer waterschappen in meer dan één regio actief zijn, hebben we deze ingedeeld bij de regio met het grootste aandeel in het beheeroppervlak van de waterschappen.

Figuur 6.1 Projecten per regio naar deelmarkt

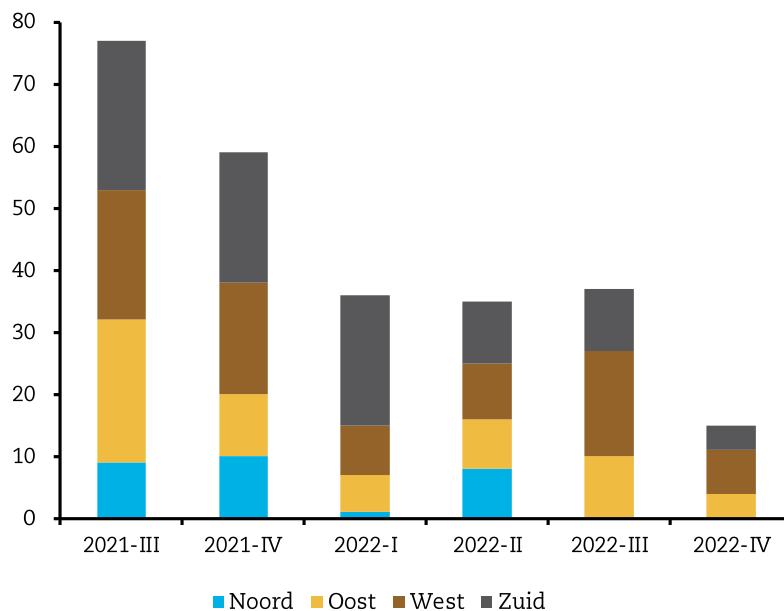
Bron: EIB

6.3 Aanbestedingen per regio

Figuur 6.2 geeft een overzicht van het aantal aanbestedingen dat voor de periode 2021-III tot en met 2022-IV in de verschillende regio's is gepland. De bijna 80 aanbestedingen in 2021-III zijn tamelijk gelijkmatig over de regio's Oost, West en Zuid verdeeld met elk ruim 20 projecten. In de regio Noord betreft dit circa tien projecten. In 2021-IV loopt het aantal aanbestedingen in Oost sterk terug, in de andere regio's blijft dit ongeveer op het niveau van het voorafgaande kwartaal. In de regio Noord is het aantal aanbestedingen voor 2022 vooralsnog beperkt. In de andere regio's zijn grotere aantallen aanbestedingen voorzien, al fluctueert dit tussen de verschillende kwartalen van het jaar. In de regio West zijn voor 2022-III al relatief veel aanbestedingen voorzien.

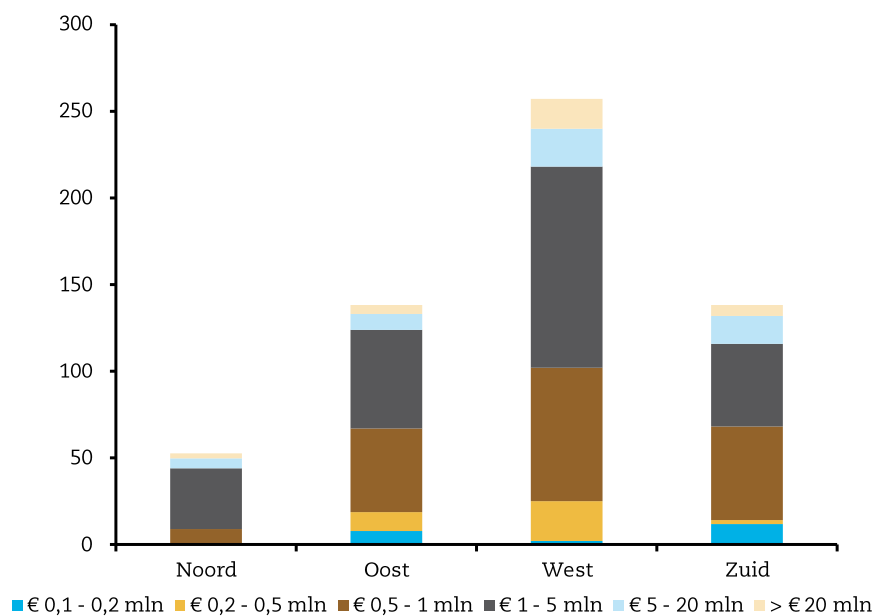
Evenals op landelijk niveau hebben projecten met een geraamde bouwsom tussen € 1 en € 5 miljoen het grootste aandeel in het aantal projecten (figuur 6.3). De regio's Oost en Zuid kennen naar verhouding meer projecten tussen € 0,5 en € 1 miljoen dan Noord en West. Op landelijk niveau zijn er 31 projecten groter dan € 20 miljoen. meer dan de helft hiervan ligt in regio West (17 grote projecten). In Noord, Oost en Zuid gaat het om respectievelijk drie, vijf en zes projecten.

Figuur 6.2 Aanbestedingen per regio, 2021-III t/m 2022-IV

Bron: EIB

Figuur 6.3 Aanbestedingen per bouwsomklasse, 2021-III t/m 2022-IV

Bron: EIB

Indeling van de waterschappen in regio's

In dit hoofdstuk zijn de waterschappen als volgt ingedeeld in de vier regio's. naast deze indeling op basis van landsdelen kan ook voor een andere indeling worden gekozen, bijvoorbeeld waterschappen in 'laag Nederland' versus 'hoog Nederland', of aan de hand van de HWBP-opgave.

Noord: Noorderzijlvest, Fryslân, Hunze en Aa's

Oost: Drents-Overijsselse Delta, Vechtstromen, Vallei en Veluwe, Rijn en IJssel, Rivierenland, Zuiderzeeland

West: Stichtse Rijnlanden, Amstel, Gooi en Vecht, Hollands Noorderkwartier, Rijnland, Delfland, Hollandse Delta, Schieland en de Krimpenerwaard

Zuid: Scheldestromen, Brabantse Delta, De Dommel, Aa en Maas, Waterschap Limburg, Waterschapsbedrijf Limburg

7 Dynamiek in het projectenbestand

7.1 Inleiding

Met deze tweede meting van de Projectenkalender kunnen we een eerste inzicht geven in de dynamiek in het projectenbestand. Deze dynamiek betreft twee aspecten:

- Veranderingen in de samenstelling van het projectenbestand
- Veranderingen in de voortgang van individuele projecten

7.2 Samenstelling van het projectenbestand

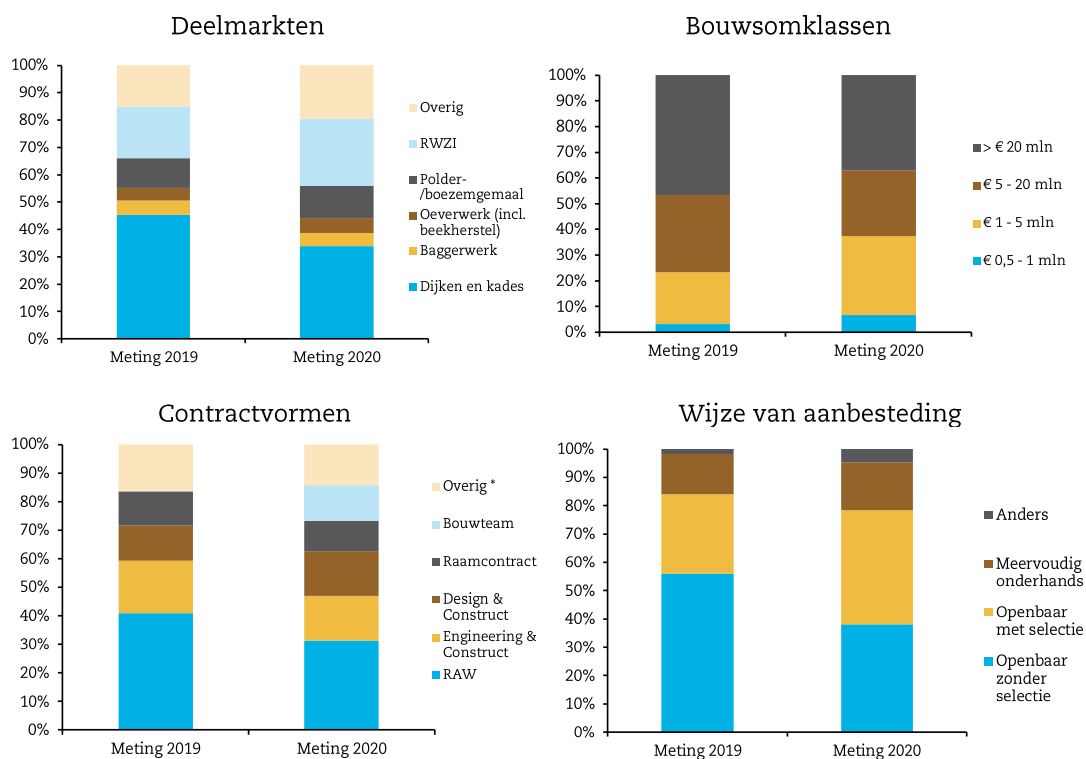
Het projectenbestand heeft in deze tweede meting op een aantal kenmerken een andere samenstelling dan in de eerste meting. We laten dit zien door het marktvolume van de twee metingen te vergelijken (figuur 7.1). In deze tweede meting hebben dijken en kades een lager aandeel dan in de vorige meting. Het aandeel van RWZI's is enigszins toegenomen. Ook in de samenstelling van het marktvolume naar bouwsomklasse zijn belangrijke verschuivingen te zien. Het aandeel van projecten groter dan € 20 miljoen is van ruim 45% in de vorige meting afgenomen naar ruim 35% in deze meting. Het aandeel van projecten tussen € 1 en € 5 miljoen is daarentegen toegenomen van 20% naar 30%. Bij de contractvormen is een vrij sterke daling te zien van het aandeel RAW. In de vorige meting was dit circa 40%, in deze tweede meting is dit gedaald naar ruim 30%. Ook in de wijze van aanbesteding zijn sterke verschuivingen zichtbaar tussen de eerste en de tweede meting. Het aandeel van openbare aanbesteding zonder selectie nam af van ruim 55% naar ruim 35%, voornamelijk ten gunste van openbare aanbesteding met selectie. Het aandeel daarvan nam toe van bijna 30% naar bijna 40%. Meervoudig onderhandse aanbestedingen komen relatief ook vaker voor dan in de vorige meting.

7.3 Voortgang van individuele projecten

Voor projecten die zowel in deze meting als in de vorige meting waren opgenomen, is een vergelijking gemaakt van de planning. Bijna 40% van deze projecten wordt later aanbesteed dan vorig jaar gedacht (figuur 7.2). Slechts enkele projecten zullen eerder worden aanbesteed dan in de vorige meting was voorzien. Eén op de vijf projecten is doorgestroomd van de initiatieffase naar de planuitwerkingsfase. Verreweg de meeste projecten, bijna drie kwart van het bestand, bevinden zich in dezelfde projectfase als bij de vorige meting.

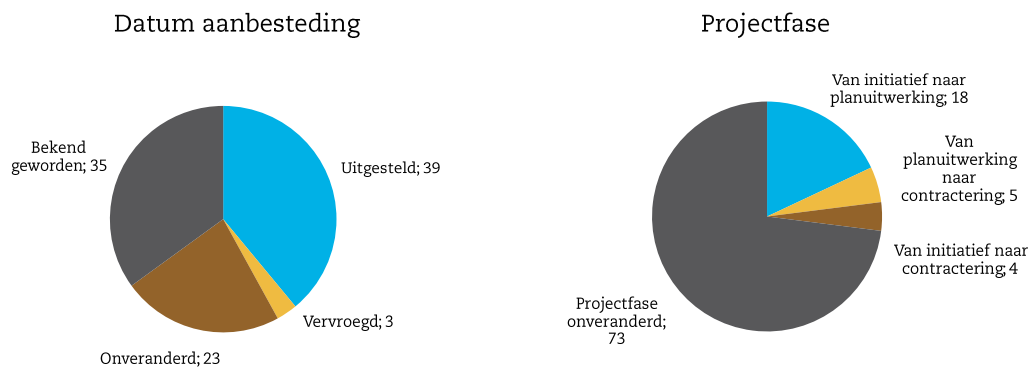
In dit rapport wordt nog niet ingegaan op mogelijke achtergronden van de veranderingen in de planning. Dit komt in volgende metingen naar verwachting in beeld.

Figuur 7.1 Verdeling marktvolume projectenbestand, meting 2019 en meting 2020

Bron: EIB

Figuur 7.2 Voortgang van individuele projecten, meting 2020 ten opzichte van meting 2019 (%)

Bron: EIB

Bijlage Projectoverzichten 10 waterschappen

Deze overzichten worden separaat gepubliceerd.

Koninginneweg 20
1075 CX Amsterdam
t (020) 205 16 00
eib@eib.nl
www.eib.nl